

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

งานวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ห้าแถวหนูนวดง: ศักยภาพผู้นำนักสักยันต์ อาจารย์หนู กันภัย” ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์และเป็นการรอบซึ่งนำมาเชื่อมโยงกันเพื่ออธิบายรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องกลุ่ม (Group) และการจัดประเภท (Category)
2. แนวคิดเรื่องความเชื่อและพิธีกรรม (Belief and Ritual) ของ Emile Durkhiem

1. แนวคิดเรื่องกลุ่ม (Group) และ การจัดประเภท (Category)

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสังคมจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์และเข้าใจความสำคัญของการมีชีวิตร่วมกันของบุคคลในสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กลุ่มมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างมากและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด และค่านิยมของบุคคล

แนวคิดเรื่องกลุ่ม (Group) ในการศึกษาเป็นการอธิบายความหมายของกลุ่มและองค์ประกอบของความเป็นกลุ่ม ความสำคัญของกลุ่ม ที่มาของกลุ่มและสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่ม รวมถึงประเภทของกลุ่ม

1.1 ความหมายของกลุ่ม

กลุ่มคือคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความสัมพันธ์ในทางร่วมมือหรือพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์มีติดต่อกันไปจนเป็นความผูกพันและผู้ที่สัมพันธ์กันเกิดความสำนึกว่าเป็นสมาชิก ร่วมกันในกลุ่มเดียวกันและแยกออกได้ว่ามีความแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ (ปรีชา คูวินทร์พันธุ์, 2546: 79) และนอกจากนี้ยังมีลักษณะที่สำคัญคือสมาชิกมีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นพวกเดียวกัน มีคุณค่าหรือผลประโยชน์ร่วมกันแล้วยังต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอหรือมีความสัมพันธ์ที่สืบเนื่องต่อกันอย่างมีแบบแผน ซึ่งกลุ่มทางสังคมที่เกิดขึ้นก็เพื่อตอบสนองความต้องการร่วมกันของบรรดาสมาชิก

พงษ์พันธุ์ พงษ์โสภา (2542) กล่าวว่ากลุ่มจะเริ่มขึ้นตั้งแต่บุคคลสองคนขึ้นไปมาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันเมื่อมนุษย์เข้ามารวมกลุ่มกันก็จะเกิดเป็นบทบาทของกลุ่มขึ้นมา รวมทั้งกลุ่มยังมีบทบาทต่อการขัดเกลาสมาชิก

สอดคล้องกับ Paulus (1989) ที่ให้ความหมายของกลุ่มคือกลุ่มประกอบด้วยบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กันตั้งแต่สองคนขึ้นไป (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551: 236)

ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันบางครั้งมีการขึ้นต่อกันหรือการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันรวมทั้งเข้าใจได้ว่าพวกเขาต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

ส่วน Stark (1989) กล่าวว่า กลุ่มประกอบด้วยบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นซึ่งรักษาและให้ความสำคัญกับรูปแบบความสัมพันธ์ยิ่งกว่าช่วงเวลาบางกลุ่ม เช่น คู่แต่งงานซึ่งจำนวนสมาชิกน้อยหรือกลุ่มอื่นๆเช่น พนักงานโรงแรมซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากแต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าการชุมนุมกันของบุคคลต่างจะมีลักษณะหรือคุณสมบัติของการเป็นกลุ่มทั้งหมดตามความหมายทางสังคมวิทยา เช่นถ้าหากว่ามีคนสิบคนยืนรอรถโดยสารประจำทางโดยที่แต่ละคนไม่เคยรู้จักกันนั้นไม่ใช่กลุ่มแต่ถ้าหากว่าคนเหล่านั้นอยู่ในครอบครัวเดียวกันหรือทีมกีฬาเดียวกันเป็นต้นซึ่งต้องมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันถึงเรียกว่าเป็นกลุ่มตามความหมายทางสังคมวิทยา

สอดคล้องกับRichard T.Schaefer และRobert P. Lamm (1994) ที่เสนอว่าบุคคลที่รวมกันเป็นกลุ่มขึ้นนั้นย่อมต้องมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และความคาดหวังที่มีความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันก่อนเป็นอันดับแรก รวมทั้งต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องหรือสม่ำเสมอ (ภัทรนันท์ หนูนภักดี, 2550: 9)

McDavid and Harari (1968) ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่าระบบที่จัดไว้โดยมีระเบียบของปัจเจกบุคคลสองคนหรือมากกว่าผู้ซึ่งได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อว่าระบบก่อให้เกิดการกระทำอย่างมีบทบาทของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มอย่างเป็นมาตรฐานและมีบรรทัดฐานซึ่งคอยกำหนดการกระทำของกลุ่มและสมาชิก (จำรอง เงินดี, 2552: 136)

กล่าวโดยสรุปแล้วความหมายของกลุ่มก็คือกลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความสนใจที่เหมือนกันจากนั้นจึงเกิดเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รวมทั้งการทำการกิจกรรมหรือการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนที่น่ามาสู่การรวมกลุ่มเกิดขึ้น

ดังนั้นจากการที่คนมารวมกันเป็นกลุ่มแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการให้กับสมาชิกได้ ทั้งนี้ย่อมเกิดจากความสนใจในสิ่งเดียวกันหรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อาทิเช่นกลุ่มผู้สักระยะห้าแฉกที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้ที่มีความสนใจในการสักระยะห้าแฉกเป็นพื้นฐานร่วมกันหรือมีวัตถุประสงค์เดียวกันและเป็นคนกลุ่มเดียวกันที่มีความเชื่อ ความศรัทธาในสิ่งเดียวกันจึงก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม

1.2 ความสำคัญของกลุ่ม

กลุ่มสังคมมีความสำคัญต่อคนเราในการหล่อหลอมเสริมสร้างบุคลิกภาพของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ ตามแบบฉบับอย่างที่ถูกกลุ่มสังคมดังกล่าวคาดหวังหรือต้องการ อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อบุคคลนั้นย่อมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมาจากสิ่งๆที่เรียกว่ากระบวนการขัด

เกลากทางสังคม(Socialization) ภายในกลุ่มแต่ละกลุ่มนั่นเอง ซึ่งโรบิน (Robbin) เชื่อว่าคนเรารวมกลุ่มเพราะกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆของคนเราได้ดังนี้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ,2551: 241)

ความมั่นคงปลอดภัย (Security) การอยู่ร่วมกันจำนวนมากก่อให้เกิดความเข้มแข็งหรือจุดแข็ง (Strength) ขึ้นและสามารถต้านทานการคุกคาม (Threats) ได้มากกว่า

สถานภาพ (Status) กลุ่มให้เกิดสถานภาพที่อ้างอิงได้ว่าเป็นใครเป็นสมาชิกของกลุ่มใดในสังคมดำรงตำแหน่งหรือมีสถานภาพเป็นอย่างไรในสังคม

ความเคารพนับถือตนเอง (Self-Esteem) การเข้ากลุ่มทำให้เรารู้สึกว่า เป็นคนสำคัญคนหนึ่งทำให้รู้สึกว่าเป็นใครสักคนหนึ่ง (Somebody) หาใช่เป็นใครก็ไม่รู้ (Nobody) เพราะกลุ่มทำให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นคนมีค่า (Self-Worth) มากกว่าคนนอกกลุ่ม ทำให้รู้สึกว่าการได้รับการตอบสนองและรู้สึกเติบโตขึ้น

ความผูกพัน (Affiliation) กลุ่มช่วยเติมเต็มความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ที่อยู่ในกลุ่มนั้นๆผู้คนจะรู้สึกสนุกสนานกับการปฏิสัมพันธ์ที่มาร่วมกับกลุ่มเพื่อนสมาชิก การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีนัยสำคัญต่อการสร้างมิตรภาพและสัมพันธ์ภาพทางสังคมให้สมบูรณ์มากขึ้น

อำนาจ (Power) การที่ปัจเจกบุคคลมารวมตัวกันเป็นกลุ่มก่อให้เกิดอำนาจขึ้นซึ่งเป็นพลังอำนาจที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนโดยลำพังไม่อาจกระทำการให้บรรลุผลดังกล่าวแต่พลังอำนาจดังกล่าวมิใช่อำนาจที่สามารถสั่งการให้คนอื่นทำตามความต้องการของตน รักษาผลประโยชน์ของตนจากการบริหารจัดการที่ไม่สมเหตุผล ผลกรณีนี้ปัจเจกบุคคลจึงเข้าร่วมตัวกันกับผู้อื่นเพื่อต่อรองให้ได้มาซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การต่อรองของกลุ่มมีบทบาทต่อรัฐบาล เป็นต้น

การบรรลุเป้าหมาย (Goal Achievement) ความเป็นกลุ่มจะช่วยทำให้พวกเขาเมื่อได้รับการภารกิจใดหนึ่งหรือเป้าประสงค์ใดที่ต้องการบรรลุแล้ว พวกเขาก็สามารถที่จะระดมความคิด ความรู้ และอำนาจในการสร้าง คิดค้น เทคนิค วิธีการต่างๆเพื่อทำให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมายซึ่งมีความเป็นไปได้ยากเกินกว่าที่บุคคลเพียงคนเดียวจะทำได้

สรุปความสำคัญของกลุ่มก็คือกลุ่มนั้นมีที่มาและเกิดขึ้นนั้นจากการมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกันและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม อีกทั้งกลุ่มอาจช่วยให้บรรลุเป้าหมายในด้านของการคาดหวังจากการเข้ามาเป็นสมาชิก

1.3 ที่มาของกลุ่มและสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่ม

โดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคมคือมีการอยู่ร่วมกันมีรูปแบบการดำเนินชีวิตในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยกัน ไม่ต้องการอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยลำพัง มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มการเกิดขึ้นของกลุ่มนั้นมีปัจจัยจากการที่คนมาร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นสามารถสนองความต้องการ

บางอย่างหรือหลายๆอย่างให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ ทั้งนี้การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเลือกเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดก็ตาม บุคคลผู้นั้นย่อมต้องมีวัตถุประสงค์รวมทั้งความคาดหวังไว้ก่อนว่ากลุ่มนั้นสามารถให้หรือตอบสนองต่อความต้องการได้ (Stangor.C,2004: 2) นั่นคือบุคคลนั้นรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลที่คุ้มค่าและเขารู้สึกว่าการที่เขามาร่วมนั้นจะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายรวมทั้งกิจกรรมของกลุ่มนั้นต้องมีส่วนดึงดูดความสนใจให้บุคคลนั้นมาเข้าเป็นสมาชิกและต้องมีปฏิสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆในกลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) เสนอว่าการเกิดขึ้นของกลุ่มมีที่มาจากการที่คนมารวมกลุ่มเพราะเขารู้ว่ากลุ่มจะสามารถตอบสนองความต้องการให้กับสมาชิกได้ โดยแบ่งเหตุผลของการเข้าร่วมกลุ่มเป็น

- 1) บุคคลนั้นอาจถูกดึงเข้ากลุ่มโดยบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นอยู่แล้ว โดยคนที่ถูกดึงจะคาดหวังว่าเขาได้เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นจะได้รับผลดี
- 2) บุคคลนั้นรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลที่คุ้มค่าและเขารู้สึกว่าการที่เขามาร่วมกลุ่มนั้นจะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามจุดประสงค์ของกลุ่มได้ง่ายขึ้นคือความต้องการของกลุ่มและความต้องการของบุคคลนั้นมีความสอดคล้องกัน
- 3) บุคคลนั้นเข้าร่วมกลุ่มเพราะเขาพอใจที่จะได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆในกลุ่ม

สถิตย์ นิยมญาติ (2524) กล่าวถึงเหตุผลในการรวมกลุ่มว่าการที่บุคคลเข้าร่วมกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง ซึ่งกลุ่มนั้นสามารถตอบสนองได้โดยตรงหรือกลุ่มนั้นเป็นเพียงมรรควิธี (Means) ที่บุคคลจะสนองความต้องการของเขาซึ่งอยู่ภายนอกกลุ่มได้ ปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกลุ่มมีดังนี้

- 1) สถานการณ์ดึงดูดหรือบุคคลมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกลุ่มหรือรวมกลุ่ม เมื่อมีเหตุการณ์ดึงดูดหรือเกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความดึงดูดจะพยายามอย่างยิ่งที่จะเข้าร่วมกลุ่มหรือไม่ก็รวมกลุ่มเพื่อหาทางช่วยเหลือเกื้อกูลกันแต่ก็มีข้อยกเว้นที่ว่าสถานการณ์ดึงดูดจะไม่ก่อให้เกิดการเข้าร่วมกลุ่มหากบุคคลมองเห็นว่าในสถานการณ์นั้นบุคคลอยู่ในสถานที่ที่จะช่วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น
- 2) ความดึงดูดใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Attraction) ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่นการอยู่ใกล้เคียงกัน การมีคุณลักษณะหลายอย่างเหมือนกัน การมีคุณลักษณะบางอย่างที่เสริมกัน การที่คุณสมบัติทางสังคมที่ดี ตลอดจนมีบุคลิกที่น่าดึงดูดใจต่อกัน

และชอบพอกัน และเป็นไปได้บุคคลที่ชอบพอกันจะเข้าร่วมกลุ่มด้วยกัน ความคล้ายคลึงของมนุษย์นั้นมีหลายอย่างเช่น คล้ายคลึงกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ภาษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และทัศนคติเป็นต้น โดยสามัญสำนึกเราจะเห็นได้ทันทีว่าผู้ที่มีความแตกต่างกันในหลายๆด้าน ยากที่จะอยู่กลุ่มเดียวหรือเข้ากลุ่มเดียวกันได้

3) ลักษณะกิจกรรมของกลุ่ม(Group Activities) เป็นแรงดึงดูดให้บุคคลเข้าร่วมกลุ่มได้ดี อย่างหนึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งบุคคลอาจจะเข้าร่วมกลุ่มเพราะบุคคลรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในกิจกรรมที่กลุ่มกระทำอยู่เมื่อเข้ากลุ่มไปแล้วถ้าบุคคลได้ประสบความสำเร็จหรือความสมหวังตามที่ตนคาดหวัง บุคคลก็จะพยายามเข้ากลุ่มประเภทนั้นเรื่อยๆ ในกรณีที่ประสบความสำเร็จก็อาจจะไม่เข้าร่วมกลุ่มนั้นอีกแต่หันไปเข้าร่วมกลุ่มในกลุ่มใหม่ กลุ่มอื่นก็ได้ ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงมีสิทธิ์เลือกเข้ากลุ่มที่สอดคล้องกับรสนิยมและความนิยมชมชอบของตน

4) วัตถุประสงค์ของกลุ่ม (Group Goals) เป็นส่วนที่สัมพันธ์กันกับกิจกรรมของกลุ่มซึ่งบุคคลบางคนอาจจะเข้าร่วมกลุ่มเพราะเขาของกิจกรรมหรืองานที่กลุ่มทำ ในขณะที่เดียวกันของวัตถุประสงค์ของกลุ่มด้วยก็มีการเข้าร่วมกลุ่ม

ส่วน Marvin E.Shaw , T.L.Engle and Louise Snellgrove กล่าวถึงสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มดังนี้ (ภทธรันท์ หนูนภักดี, 2550: 10-12)

1) เพื่อความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเช่นผู้ที่ชื่นชอบพระเครื่องเขาก็มีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้รวมกลุ่มกับพวกที่ชอบพระเครื่องด้วยกันทั้งนี้เขาจะได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในวิธีการดูพระเครื่องถ้าได้มีโอกาสรู้จักหรือได้พบปะสังสรรค์เพื่อจะที่จะแลกเปลี่ยนทัศนะกัน

2) มีความสนใจในจุดหมายของกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งหมายเหมือนกันจะทำให้มีการรวมกลุ่มกันได้เช่นพรรคการเมืองต่างๆจะมีจุดหมายหรือนโยบายของพรรค การที่มีคนสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคแสดงว่าสมาชิกแต่ละคน มีความสนใจจุดหมายของพรรคเห็นว่าวัตถุประสงค์ของพรรคนี้มีแนวทางที่จะดำเนินการไปได้ ดังนั้นผู้ที่สังกัดพรรคการเมืองเดียวกันก็จะมีวัตถุประสงค์ร่วมกันจึงรวมกลุ่มอยู่ได้

3) มีความสนใจสมาชิกในกลุ่มบางครั้งการรวมกลุ่มของคนนั้นมีเหตุผลเพื่อต้องการที่จะรู้จักคนที่สนใจ ถ้าไม่รวมกลุ่มกันก็จะมีโอกาสที่รู้จักกันไม่ได้

4) เพื่อความมั่นคงปลอดภัย การอยู่คนเดียวโดยไม่มีเพื่อนจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหว
 ดังนั้นการที่บุคคลได้เข้ามาร่วมเป็นกลุ่มจะทำให้สมาชิกทุกคนเกิดความรู้สึกอบอุ่นมีความ
 ปลอดภัยซึ่งจะมีผลต่อขวัญและกำลังใจของสมาชิกทุกคน

5) เพื่อส่งเสริมสถานะของตนเองในการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกัน ทำ
 ให้บุคคลได้ปรับสถานะทางสังคมของตนเองด้วย หรือพยายามรวมกลุ่มเพื่อเกียรติภูมิเพราะหวัง
 ว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มจะทำให้เขามีสถานะทางสังคมดีขึ้น

6) เพื่อจุดประสงค์ทางธุรกิจ การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสโมสรใดๆ เช่น สมาชิกธุรกิจ
 ขายตรง

จากการศึกษาของGreenberg and Baren (1993) เสนอว่าการที่คนเราเข้ากลุ่มมีเหตุผล
 ต่างกันคือ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551: 241)

- 1) กลุ่มช่วยตอบสนองความต้องการทางจิตใจและความต้องการทางสังคมให้แก่เรา
- 2) กลุ่มช่วยให้เราสามารถบรรลุเป้าหมายบางอย่างที่เราไม่อาจกระทำได้ตามลำพัง
- 3) สมาชิกกลุ่มช่วยหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารให้แก่กันและกันซึ่งเราโดยลำพังไม่อาจ
 กระทำได้
- 4) สมาชิกกลุ่มต่างมีส่วนช่วยสร้างเอกลักษณ์ทางสังคมในทางบวก ให้แก่กันเมื่อบุคคล
 มารวมตัวกันจนเกิดเป็นกลุ่มเกิดขึ้นก็จะเริ่มมีการเกี่ยวข้องของสังสรรค์กันเราย่อมเห็นความแตกต่าง
 กันระหว่างบุคคลได้เช่นบางคนจะมีบทบาทในการอภิปรายมากกว่าคนอื่นหรือบางคนจะเป็นที่รับ
 ฟังของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งการที่สมาชิกบางคนในกลุ่มได้รับความนับถือเป็นอย่างมากจากสมาชิก
 คนอื่นๆในกลุ่ม ความแตกต่างปรากฏขึ้น ความสัมพันธ์ในระหว่างส่วนต่างๆที่แตกต่างกันของกลุ่ม
 ก็จะมีขึ้นเพื่อที่จะให้มีรูปแบบของความสัมพันธ์แบบต่างๆ ในกลุ่มจึงเป็นที่มาของคำว่าโครงสร้าง
 กลุ่มอันหมายถึงรูปแบบของความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในส่วนต่างๆของกลุ่ม

ในประเด็นที่มาของกลุ่มและสาเหตุการเข้าร่วมกลุ่มนั้นเป็นประเด็นศึกษาในด้านการก่อ
 ตัวของกลุ่มสัจยงค์ เพื่อศึกษาถึงลักษณะร่วมของกลุ่มสังคม ดังกล่าวนว่ามีลักษณะเช่นไรในด้าน
 ของความคิด ความเชื่อต่างๆที่มีส่วนของการเกิดเป็นกลุ่มสัจยงค์ห้าแถวหนูนดวงจากการที่ผู้คน
 กลุ่มหนึ่งมีความเชื่อในการสัจยงค์จนก่อตัวขึ้นเป็นกลุ่มทั้งนี้จึงนำแนวคิดดังกล่าวเพื่ออธิบาย
 ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นต่างๆดังนี้

กลุ่มผู้สักระยะหนึ่งย่อมเกิดมาจากวัตถุประสงค์ของการสักระยะเป็นพื้นฐานร่วมกันก่อนประการแรก ผู้ที่มาสักระยะอาจเป็นประเภทของคนที่มีความสัมพันธ์พื้นฐานหลายอย่างคล้ายกันเช่นฐานะทางเศรษฐกิจ อายุ อาชีพ ความเชื่อร่วมกัน ซึ่งพิธีกรรมการสักระยะนั้นอาจมีส่วนดึงดูดให้ผู้ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันในด้านดังกล่าวนั้นเข้ามารวมกลุ่มกัน อีกทั้งการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการในด้านความคาดหวังของการเข้าเป็นสมาชิกได้ นั่นคือในด้านของความศักดิ์สิทธิ์จากการสักระยะ

1.4 ประเภทของกลุ่ม

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาให้ความสำคัญต่อการศึกษาในเรื่องกลุ่มมาก การจัดกลุ่มต่างๆ ต่อไปนี้ แสดงให้เห็นความสำคัญของกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคล และได้ให้ความสำคัญต่อลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่รวมเป็นกลุ่มหรือสังคมมาเป็นเวลานาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรือในชุมชนจะเป็นไปอย่างใกล้ชิดสนิทสนม มีความผูกพันทางจิตใจ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่ไม่ได้รู้จักกันอย่างดีและไม่ได้ติดต่อกันนานจนเกิดความผูกพันขึ้น หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในหน่วยงานที่เป็นทางการและเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ จะเป็นไปตามสถานภาพและบทบาท เราเรียกความสัมพันธ์แบบแรกว่าความสัมพันธ์ปฐมภูมิและแบบที่สองว่าแบบทุติยภูมิ

1) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group)

เป็นกลุ่มคนที่มีขนาดเล็ก การติดต่อทางสังคมใกล้ชิดสนิทสนม ผู้บัญญัติคำว่า Primary Group คือ Charles H. Cooley นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน (ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงศ์, 2544: 98) เป็นกลุ่มที่ลักษณะของสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเป็นไปอย่างแนบแน่น (Intimate) และไม่มีลักษณะเป็นทางการ (Informal) มีความเป็นกันเอง (Personal) และสมบูรณ์ (Total) ในลักษณะที่ผูกพันกับชีวิตของบุคคลแทบจะทุกด้าน สมาชิกยอมรับซึ่งกันและกันตามแบบที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ (As a Person) ความทุกข์ ความสุข ความกลัว ความผิดหวัง ดีใจ เสียใจที่บุคคลประสบจะได้รับการแบ่งเฉลี่ยหรือรับรู้ร่วมกันเห็นอกเห็นใจกัน บุคคลจะมีกำลังใจรู้สึกมั่นคงในชีวิตพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อตนเองและกลุ่ม (ปรีชา คูวินทร์พันธุ์, 2547: 84) กลุ่มปฐมภูมิจึงเป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์ติดต่อกันเป็นเวลานาน สามารถรู้จักเข้าใจกันอย่างถ่องแท้มีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง กลุ่มปฐมภูมิมักจะมีความหมายไปในทางที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์มากกว่าการหน้าที่ (Function) คือการติดต่อสัมพันธ์หรือโต้ตอบซึ่งกันและกัน จะเน้นความรู้สึกส่วนตัวมากกว่า

สรุปได้ว่าลักษณะของการเป็นกลุ่มขนาดเล็กนี้เองทำให้คนในกลุ่มมีโอกาสติดต่อใกล้ชิดสนิทสนมมีความเป็นกันเองและสมาชิกมีความคุ้นเคย รวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กันจากการที่พบปะกันโดยตรง

2) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group)

เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ การติดต่อทางสังคมห่างเหิน ระยะสั้น การติดต่อสัมพันธ์เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดหรือตามหน้าที่ ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขาดความสนิทสนมคุ้นเคยเป็นส่วนตัว การติดต่อมุ่งให้ได้ประโยชน์มากกว่าความรู้สึกส่วนตัว ความคิดเห็นของกลุ่มมุ่งที่เหตุผลและเน้นด้านประสิทธิภาพ (ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงศ์, 2544: 98) เป็นกลุ่มที่ลักษณะของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกเป็นทางการ (Formal) ไม่ยึดความผูกพันส่วนตัว (Impersonal) มุ่งประโยชน์บางอย่างมากกว่าความพอใจที่จะได้จากความสัมพันธ์ (Utilitarian) และเกี่ยวพันกันเฉพาะด้านของชีวิต (Segmental) นั่นคือเป็นไปตามบทบาท (Role) (ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2547: 84) ที่เป็นอยู่ในช่วงนั้นไม่ผูกพันถึงเรื่องส่วนตัวหรือส่วนบุคคลภาพอื่นๆ ของสมาชิก กลุ่มทุติยภูมิจะเป็นลักษณะของกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมาก กลุ่มทุติยภูมิมักจะหมายถึงไปในการหน้าที่คือการติดต่อสัมพันธ์กันนั้นให้ประโยชน์หรือประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน

ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของกลุ่มทุติยภูมิได้ว่าเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างมีเป้าหมายและติดต่อกันตามหน้าที่ในระยะเวลาสั้นมากกว่าที่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของกลุ่มทุติยภูมิแล้วจะพบว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อมุ่งหวังประโยชน์เฉพาะด้านเท่านั้น

สรุปจากประเด็นเบื้องต้นว่าเมื่อเกิดกลุ่มขึ้นมาหรือเกิดการรวมตัวขึ้นของคนจำนวนมาก นั้นอาจมีลักษณะของการรวมกลุ่มที่สมาชิกมีความผูกพันใกล้ชิดที่เรียกว่ากลุ่มปฐมภูมิ และลักษณะของการรวมกลุ่มอีกลักษณะหนึ่ง คือกลุ่มทุติยภูมิ นั่นก็เป็นการรวมกลุ่มที่ถึงแม้สมาชิกไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันแต่มีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของการรวมกลุ่มในลักษณะเดียวกันซึ่งนับได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มในอีกลักษณะหนึ่ง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ว่าแนวคิดกลุ่ม(Group) นั้นทำให้เห็นได้ว่ากลุ่มคือการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยเป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและนอกจากนี้แล้วการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกผ่านทางกิจกรรม หรือวิธีการต่างๆ ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม ดังเช่นการศึกษาประเด็นของกลุ่มสภากายันต์ห้าแถวหนองดง เพื่อศึกษาลักษณะร่วมกลุ่มของผู้ที่มีความเชื่อเรื่องการสภากายันต์ย่อมมีความสนใจและความเชื่อในสิ่งเดียวกันนั่นคือความเชื่อของสภากายันต์ห้าแถวหนองดง ดังนั้นจึงนำมาใช้ในการศึกษารูปแบบของกลุ่มสภากายันต์ห้าแถวหนองดง ซึ่งนอกเหนือจากความหมายและองค์ประกอบของกลุ่มแล้วนั้น เพื่อให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมของคนในกลุ่มและเข้าใจในส่วนที่มาของกลุ่มและสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่ม นั้นแสดงให้เห็นถึงสาเหตุต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม สภากายันต์ห้าแถวหนองดงหรือในด้านการรวมกลุ่ม จากประเด็นดังกล่าวจึงใช้แนวคิดนี้มาศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม

ทั้งนี้จากแนวคิดกลุ่มในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดมาเพื่อศึกษาในเรื่องของสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มรวมถึงในประเด็นของการรวมกลุ่มของผู้สัณยต์ห้าแฉกบนดวงที่เกิดจากผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องเดียวกันคือความเชื่อในของการสัณยต์จึงเข้ามาสู่การประกอบพิธีกรรมในสถานที่เดียวกันคือสำนักสัณยต์อาจารย์หนู กันภัย

2.แนวคิดเรื่องความเชื่อและพิธีกรรม (Belief and Ritual) ของ Emile Durkhiem

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมจำเป็นต้องกล่าวถึงในเรื่องศาสนา ซึ่งเป็นระบบความเชื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม (จิตรกร เอมพันธ์, 2545: 28) Emile Durkhiem (เดอริโคม) ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกคนสำคัญในเรื่องการศึกษาด้านพิธีกรรมและพฤติกรรมของคนในขณะที่มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคม โดยเฉพาะในระหว่างประกอบพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งผู้คนจะมีความรู้และการกระทำที่แตกต่างไปจากยามที่แยกกันอยู่เป็นปัจเจกบุคคล การที่เดอริโคมศึกษาคนขณะมารวมกลุ่มกันประกอบพิธีกรรมนั้น ก็เพื่อพิสูจน์และยืนยันถึงการดำรงอยู่ของสังคม เนื่องจากเขาให้ความสำคัญกับสังคมในฐานะที่เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของคน

สำหรับเดอริโคมนั้นพิธีกรรมหมายถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ ของความประพฤติที่กำหนดว่ามนุษย์ควรวางตัวอย่างไรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2551: 47) และพิธีกรรมนั้นมีไว้เพื่อตอกย้ำความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์นี้จะมาควบคู่กับข้อห้ามพิเศษต่างๆ หรือประติฐฎาษาและข้อกำหนดพิเศษที่เกี่ยวข้อง ถ้ามีการฝ่าฝืนข้อกำหนดเหล่านี้ขึ้นจะมีอันตรายตามมา ทั้งนี้พิธีกรรมไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์หรือเป็นทางโลกก็ตามต่างก็มีประเด็นร่วมกันสองประเภทคือ อย่างแรกเป็นพฤติกรรมหรือชุดของพฤติกรรมที่มีความเป็นธรรมเนียมแบบแผน แต่ธรรมเนียมแบบแผนอาจไม่เคร่งขรึมหรือเข้มขลังเสมอไป (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2551: 48) และพฤติกรรมที่เป็นธรรมเนียมแบบแผนดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคนที่มาร่วมในพิธีกรรมยอมรับค่านิยม อุดมการณ์ หรือมีความเชื่อร่วมกันบางอย่างในพิธีกรรม ยอมรับค่านิยม อุดมการณ์หรือมีความเชื่อร่วมกันบางอย่าง ในพิธีกรรมจึงเต็มไปด้วยสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายบางอย่างแก่ผู้เข้าร่วมจึงอาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมเป็นภาษาชนิดหนึ่งนั่นเอง

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่ระหว่างความศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตในสังคมจะทำให้เข้าใจถึงโครงสร้างสังคมอันลึกลับซับซ้อนได้เพราะองค์ประกอบศาสนานั้นเป็นสิ่งที่มากกว่าความคิดความเชื่อปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติและองค์ประกอบสำคัญที่จะให้คุณค่า

สามารถนำมาปฏิบัติได้ ทำหน้าที่สะท้อนความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อกลุ่มของเขา เดอร์ไคม์แบ่งปรากฏการณ์ทางศาสนาออกเป็น 2 ประเภทคือ

- 1) ความเชื่อ ซึ่งเป็นระบบของความคิด
- 2) พิธีกรรม อันเป็นลักษณะพิเศษในการแสดงออกต่อความเชื่อมั่น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเดอร์ไคม์นั้นให้คำจำกัดความถึงศาสนาว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างระบบของความเชื่อและการปฏิบัติ (Aron.R, 2009: 48) ทั้งนี้เดอร์ไคม์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนาและพิธีกรรมไว้ว่าความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลเข้ากับกลุ่มและบุคคลจะทำพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อนั้น อันเป็นพลังที่รวมกลุ่มบุคคลเข้าด้วยกันให้เป็นปึกแผ่น (Solidarity) เพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม ดังนั้นในทัศนะของเดอร์ไคม์จึงถือว่าศาสนาทำหน้าที่บำรุงรักษาให้สังคมนั้นดำรงอยู่ต่อไปได้ นอกจากนี้กลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมีการควบคุมนอกจากกฎหมายข้อบังคับ ทำหน้าที่ส่วนหนึ่งแล้ว พิธีกรรมเป็นอีกส่วนหนึ่งในการควบคุมและช่วยสร้างเสถียรภาพให้แก่สังคม(มยุรี ไบตระกูล,2537: 7)

นอกจากนี้เดอร์ไคม์ได้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมีการควบคุมนอกจากกฎหมายข้อบังคับ ทำหน้าที่ควบคุมเพียงส่วนหนึ่งแล้วศาสนาเป็นอีกส่วนหนึ่งในการควบคุมและสร้างเสถียรภาพให้แก่สังคม คือไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมใดๆก็สามารถทำให้คนที่มีความเชื่อมั่นในเรื่องเดียวกันมารวมตัวกันเป็นปึกแผ่นในสถานที่ประกอบพิธีกรรมนั้นได้ ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นภายในกลุ่ม ศาสนาตามทัศนะของเดอร์ไคม์มีหน้าที่สำคัญ 4 ประการคือ (พัชรวรรณ รัตนพันธุ์, 2543: 8)

- 1) ทำหน้าที่ในการเตรียมและจัดวินัย (Disciplinary and Preparatory Function) หน้าที่นี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่พิธีกรรมของศาสนาทำให้บุคคลมีระเบียบวินัยด้วยตัวของตัวเองและเตรียมตนเพื่อชีวิตในสังคม

- 2) ทำหน้าที่ในการยึดเหนี่ยวหรือผนึกเข้ากับสังคม (Cohesive Function) พิธีกรรมจะทำหน้าที่ในอันที่สร้างความหมายของการที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันมีอารมณ์และความรู้สึกทำนองเดียวกัน ตลอดจนแสดงออกในแนวเดียวกันเป็นการสร้างพลังของการรวมกลุ่ม คือการทำให้บุคคลมารวมกันเป็นการสร้างให้เกิดพลังในการรวมกลุ่มเกิดการผนึกกันทางสังคม

- 3) ทำหน้าที่ในการผนวกและรื้อฟื้น (Revitalizing Function) การประกอบพิธีกรรมนั้น

ก่อให้เกิดการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตให้คงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสังคม

4) ทำหน้าที่ในการสร้างความรู้สึกของคุณค่าและความสุขของการมีชีวิต (Euphoric Function) พิธีกรรมทำให้เกิดความสุขในการมีชีวิตร่วมกันพร้อมทั้งเป็นการลดความกดดันหรือเศร้าโศกเสียใจในการมีชีวิตร่วมกัน พร้อมทั้งเป็นการลดความกดดันหรือความเศร้าโศกเสียใจในจิตใจในกรณีที่กลุ่มสังคมต้องประสบภาวะวิกฤตเสมอๆ ซึ่งพิธีกรรมทางศาสนาจะเป็นเครื่องชี้ว่าบุคคลที่ประสบพิธีกรรมก่อให้เกิดความสุขในการมีชีวิตร่วมกัน บรรเทาความกดดันหรือความเศร้าโศกเสียใจตระหนักถึงการเป็นสมาชิกของคนในสังคม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาด้านพิธีกรรมของเดอร์ไคม์นั้นเป็นการศึกษาหน้าที่ของพิธีกรรมในด้านที่ว่าพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหน้าที่ของสถาบันทางสังคมในการตอบสนองความต้องการของสังคมโดยรวม การนิยามพิธีกรรมของเดอร์ไคม์นั้นมองธรรมชาติของพิธีกรรมในด้านของพิธีกรรมสัมพันธ์กับความรู้สึกร่วมของสังคมอย่างไร

ในหนังสือเรื่อง *The Elementary Forms of The Religious Life* (1926) เดอร์ไคม์มองว่าพิธีกรรมเป็นการกระทำ (Action) (Aron.R,2009: 49) ซึ่งเป็นการส่งสารที่เป็นความเชื่อไปยังสมาชิกพิธีกรรมเป็นโอกาสพิเศษที่สมาชิกในเผ่าเดียวกันมาพบปะกันและทำพิธีบูชาสัตว์ศักดิ์สิทธิ์พร้อมซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเผ่าพร้อมกัน การส่งสารในพิธีกรรมเป็นการก่อให้เกิดการตระหนักถึงพลังจิตสำนึกร่วมกันจึงเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางคืออารมณ์ความรู้สึก พิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่รวมทั้งภาษาที่เป็นเนื้อหาสาร (Cognitive Side) และภาษาเชิงอารมณ์ (Emotion Side) การวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นแม่แบบให้การศึกษาในจารีตสายโครงสร้างหน้าที่ซึ่งเห็นว่าพิธีกรรมมีหน้าที่ทำให้เกิดบูรณาการสังคม

นอกจากนี้เดอร์ไคม์เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวความเชื่อและพิธีกรรม ความเชื่อนั้นเป็นความคิดที่เป็นนามธรรม (Idea) ส่วนพิธีกรรมคือการกระทำชนิดหนึ่ง (Action) โดยธรรมชาติแล้วปรากฏการณ์ทางศาสนาจะแสดงออกในสองลักษณะคือความเชื่อและพิธีกรรม อีกทั้งความเชื่อมีองค์ประกอบสองส่วน ส่วนที่หนึ่งคือเป็นความสามารถของจิตสำนึกที่จะประกอบสร้างความเชื่อจริงบางอย่างในแง่ความเชื่อเป็นกลไกเชิงจิตวิทยาเป็นกิจกรรมของจิต และในส่วนที่สองคือสิ่งที่ถูกเชื่อหรืออีกนัยหนึ่งคือความเป็นจริงที่จิตสร้างขึ้นนั่นเองทั้งนี้หมายความว่าพระเจ้า สัตว์

ศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่จิตสำนึกให้ปักใจเชื่อนั้นเป็นผลจากกลไกจิตวิทยา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของความเชื่อและพิธีกรรมคือการช่วยให้ปัจเจกชนลดความหวาดกลัว ความสับสนภายในจิตใจในการเผชิญกับความจริงของชีวิตและช่วยให้สังคมเป็นเอกภาพสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลรวมของความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสมาชิกในสังคมตลอดจนการปฏิบัติหรือพิธีกรรมต่างๆ ของสมาชิกในสังคม(อภิญา เพ็ญพสุกุล,2551: 56-57)

ลักษณะพิเศษที่ทำให้พิธีกรรมแตกต่างไปจากปรากฏการณ์ทางสังคมทั่วไปคือพิธีกรรมนั้นต้องแวดล้อมด้วยสิ่งที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ นั่นคือสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งจะต้องมีความหมายและอำนาจ สามารถสั่งการและได้รับการเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาจากการยอมรับและความเคารพร่วมกันของสังคม พิธีกรรมจึงเปรียบเสมือนเป็นระเบียบปฏิบัติ

สำหรับการวิเคราะห์ในด้านความเชื่อของพิธีกรรมการสักยันต์ห้าแถวหนูนดวงนั้นสามารถสะท้อนถึงความเชื่อรวมทั้งบทบาทและความสำคัญของพิธีกรรมต่อกลุ่มผู้สักยันต์ห้าแถวหนูนดวง ซึ่งพิธีกรรมทำให้คนมารวมกันมาประกอบพิธีร่วมกัน เป็นการรวมกลุ่มและมีจุดประสงค์ของการเข้าร่วมพิธีในลักษณะเดียวกัน ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของการเข้าร่วมพิธีกรรมนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมและความเชื่อนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากจะมีความสำคัญ ที่ทำให้ปัจเจกมีความมั่นใจในความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้เกิดความมั่นคงในด้านจิตใจและยังมีหน้าที่ต่อกลุ่มคือการทำให้ผูกพันแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชาย นิลอาธิ (2527) ศึกษาเรื่อง ลายสักจิตรกรรมบนความเจ็บปวด จากการศึกษาพบว่าความเชื่อเรื่องการสักร่างกายเพื่อลงอาคมหรือที่เรียกว่า การสักยันต์นั้นมีที่มาจาก การนำยันต์ที่ใช้เขียนลงบนผ้านั้นมาเขียนหรือสักลงบนร่างกายพร้อมกับการลงคาถาอาคมไปด้วย ซึ่งมักจะนิยมใช้อักษรขอมเพราะเชื่อกันว่าจะช่วยให้หลังมีพลังงานภาพ การสักในลักษณะเช่นนี้นั้นมักจะนิยมสักไว้ในบริเวณหน้าอกหรือกลางหลัง นอกจากการลงอักขระแล้วยังพบว่าลวดลายที่มักนิยมสักลงบนร่างกายนั้นจะเป็นรูปองค์เทพเจ้าต่างๆ ตามความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ฮินดู เช่น พระศิวะหรือพระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ เป็นต้น การสักร่างกายในลักษณะเช่นนี้เป็นการสักเพื่อแสดงออกซึ่งความมีพลังอำนาจ อิทธิปาฏิหาริย์นอกจากนี้ก็จะนิยมสักยันต์เป็นรูปสัตว์ที่เชื่อกันว่ามีพลังอำนาจตัวอย่าง เช่น หนุมาน มังกร เสือ การสักยันต์นั้นเป็นการสักร่างกายซึ่งมี

ความเชื่อว่าจะสามารถป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นภัยสงครามหรือใช้เพื่อป้องกันอันตรายในการดำเนินชีวิตต่างๆ ไปเช่นเพื่อป้องกันเชื้อและพิษของสัตว์ร้าย

สุลักษณ์ ศรีบุรี และ ทวีวงศ์ ศรีบุรี (2530) ศึกษาเรื่อง **ลายสักที่พบในภาคกลางของประเทศไทย** เป็นการศึกษาลายสักต่างๆ ในภาคกลางของประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้นแปดจังหวัดคือกรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี โดยรวบรวมเอกสารนำมาวิเคราะห์ทางด้านเนื้อหา จากนั้นจึงใช้เทคนิคการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม รวมถึงการใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาทัศนคติ รวมถึงความเชื่อที่มีต่อการสัก จากการศึกษพบว่าความเชื่อของการสักในภาคกลางนั้นผู้ที่สักยันต์นั้นเป็นผู้ที่มีความเชื่อศรัทธาว่าการมีรอยสักนั้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถเป็นสิ่งป้องกันภัยจากอันตรายต่างๆ ที่เรียกว่าความคงกระพันชาตรี รวมทั้งก่อให้เกิดผลในด้านเมตตามหานิยม นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุของการสักคือความต้องการที่จะให้มีของขลังติดตัวจากการเข้าสู่พิธีกรรมการสักยันต์ ซึ่งการสักในลักษณะเช่นนี้เป็นคติความเชื่อจึงต้องสักโดยครู อาจารย์ที่มีวิชาอาคมศักดิ์สิทธิ์โดยเฉพาะเท่านั้นฆราวาสหรือบุคคลธรรมดาที่ไม่มีวิชาความรู้จะไม่ได้รับการยอมรับ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมจึงเป็นพระภิกษุ ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าความเชื่อของการสักยันต์ในภาคกลางของประเทศไทยนั้น เพื่อผลทางด้านไสยศาสตร์เป็นสำคัญในส่วนวัตถุประสงค์อื่นๆ นั้น ได้แก่เพื่อป้องกันภัยอันตราย เพื่อความมีโชคลาภ และเพื่อผลทางเมตตามหานิยม

ปิ.เจ เทอร์วิลล์ , แอนโทนี ดิลเลอร์ และ ชลธิรา สัตยาวัฒนา(2533) ศึกษาเรื่อง **คนไท(เดิม)ไม่ได้อยู่ที่นี้** เป็นการศึกษาการสักร่างกายของชนชาติไทในแนวประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์โดยศึกษาถึงด้านรูปแบบ ประเภท และความหมายของการสัก จากการศึกษพบว่าการสักร่างกายนั้นเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเชื่อที่เป็นวัฒนธรรมเก่าแก่และดั้งเดิมที่มีร่วมกันของผู้คนในกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรอยสักในอดีตนั้นเป็นสิ่งที่รัฐใช้ในการควบคุมพลเมืองหรือที่เรียกว่าการสักในระบบราชการ ส่วนการสักอีกประเภทหนึ่งนั้นเกี่ยวข้องกับทางด้านศาสนาโดยเป็นการทำเครื่องหมายถาวรลงบนร่างกายมิไว้เพื่อใช้ป้องกันตนเองจากอาวูรต่างๆ ลักษณะสำคัญของการสักที่ต้องอาศัยอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบพิธีกรรมตามคติความเชื่อนั้น ก่อนลงมือทำการสักแต่ละครั้งต้องมีพิธีไหว้ครูเพื่อประสิทธิ์ประสาทวิชาและสืบทอดธรรมเนียมปฏิบัตินี้ขณะทำการสักอยู่ก็ต้องมีการรำคาถาไปด้วยและอาจมีการใช้มืออุบบริเวณผิวหนังผู้ที่สักแล้วเป่าลงไปแรงๆ ตรงผิวหนังที่ทำการสักเพื่อให้พลังความศักดิ์สิทธิ์ซึมซาบเข้าไปในร่างกาย รวมถึงจะมีการทำพิธีปลุกอำนาจที่อยู่ในลวดลายสัก เพื่อก่อให้เกิดความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ลายสัก ลวดลายที่ใช้ในการสักมักจะเป็นลักษณะของอักขระย่อ หัวใจคาถา รวมถึงรูปยันต์

สัตว์ในตำนาน และอักขระคาถาต่างๆ การสักเพื่อความอยู่ยงคงกระพันมีที่มาจากไสยศาสตร์ของทหราชอาณาจักร จากแนวคิดของการเขียนลวดลายลงบนผ้าแล้วสวมใส่แต่ใช้วิธีการสักเป็นลวดลายบนหน้าอกเพื่อเป็นการก่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์แก่ร่างกายของผู้ที่สักยันต์

วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ(2540) ศึกษาเรื่อง **วัฒนธรรมการสักลายลงบนผิวหนัง** เป็นการศึกษาในด้านของประวัติความเป็นมาและความเชื่อของการสักยันต์ จากการศึกษาพบว่าแม้ว่ายังไม่สามารถค้นพบหลักฐานที่บ่งบอกถึงความชัดเจนว่ามีการสักยันต์เริ่มตั้งแต่ในสมัยใด แต่จากการสันนิษฐานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ พบว่ายันต์ต่างๆ นั้นพวกนับถือพระพุทธศาสนานิกายตันตระสาขาหนึ่งของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งนับถือกันในเขตคติประดิษฐ์ขึ้นต่อมาได้แพร่เข้ามาสู่ประเทศพม่าแล้วเข้ามาสู่ประเทศไทยและมีการแปลงยันต์ในนิกายตันตระให้เป็นหัวใจพระธรรม โดยการสักลวดลายลงบนผิวหนังที่เรียกว่าสักลายหรือการสักยันต์เป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนถึงความเชื่อในทางเวทมนตร์คาถา สร้างความแข็งแกร่งของจิตใจและในด้านความแข็งแกร่งของร่างกายและนอกจากนี้ยังถือได้ว่าเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นผู้ใหญ่ ในการทำพิธีในการสักนั้นสอดคล้องกับความเชื่อและพิธีกรรมหลายด้าน ตั้งแต่ขั้นตอนแรกก่อนการสักจะต้องมีการทำพิธีไหว้ครูในระหว่างการทำพิธีก็จะมีพิธีการทอคาถาหรือร่ายเวทมนตร์เกิดขึ้น รวมทั้งการอุทิศส่วนของร่างกายก่อนและขณะสักยันต์เนื่องจากเชื่อว่าการอุทิศส่วนหนึ่งเป็นการถวายทอดและเพิ่มพลังอำนาจจากอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ในการสักยันต์ให้แก่ลูกศิษย์ในการทำพิธีกรรมลวดลายที่นิยมสักกันบนร่างกายนั้นเป็นรูปสัตว์ในเทพนิยาย อักษรขอมและยันต์ ซึ่งลายสักแต่ละชนิดจะมีความขลังที่แตกต่างกันออกไปแต่โดยสรุปแล้วการสักลวดลายต่างๆ ลงบนร่างกายตามความเชื่อทางไสยศาสตร์หรือการลงอักขระบนร่างกายนั้นเป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการคุ้มครองและป้องกันภัยให้กับผู้ที่มีการสักบนร่างกาย

นิติ ภวัครพันธุ์(2541) ศึกษาเรื่อง **รอยสักกับการสร้างตัวตน** เป็นการศึกษาการสักบนร่างกายของคนสองกลุ่มคือชาวเมารีในประเทศนิวซีแลนด์และชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาพบว่ารอยสักนั้นถือได้ว่าอยู่ในฐานะสัญลักษณ์ของปัจเจกชนและความสัมพันธ์ของกลุ่ม การศึกษารอยสักของชาวเมารีและชาวไทใหญ่(ไต)พบว่ารอยสักของชาวเมารีและคนไตมีความหมายในการสร้างอัตลักษณ์ทั้งอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) และอัตลักษณ์ส่วนตัวหรือของปัจเจกชน (Personal or Individual Identity) ในตัวเจ้าของรอยสัก การมีรอยสักทำให้ปัจเจกชนต้องมีความสัมพันธ์กับกลุ่มหรือสังคมที่ตนสังกัดอยู่กับความหมายและอำนาจหรือพลังของรอยสักที่ตนมีกับอดีตโดยผ่านพิธีกรรมในการสักและพฤติกรรมของตนเอง จากข้อห้ามของรอยสักแต่ละประเภท รอยสักของชาวเมารีและคนไตจึงมิใช่เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่

ปัจเจกชนแต่ละคนเลือกขึ้นมาแทนตัวเองเท่านั้น ดังนั้นผู้มีรอยสักยังต้องพยายามรักษาไว้ เสมือนการรักษาความสัมพันธ์ของตนกับสังคมของตนเอง รอยสักเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนปัจเจกชนในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคมนั้นด้วย

B.J. Terwiel (1994) ศึกษาเรื่อง *Monks and Magic An Analysis of Religious Ceremonies in Central Thailand* จากการศึกษาถึงพิธีกรรมการสักยันต์ในภาคกลางของประเทศไทยพบว่า การสักยันต์เป็นพิธีกรรมที่เชื่อมโยงความเชื่อในศาสนาผู้ที่ประกอบพิธีคือพระภิกษุ ผู้ที่สามารถเข้าร่วมพิธีได้นั้นต้องเป็นชายอายุ 17 ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเข้าสู่ช่วงวัยที่กำลังโตเป็นผู้ใหญ่และมักจะเป็นลูกศิษย์วัดหรือเป็นเด็กวัด รวมทั้งเป็นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วที่สามารถสักยันต์ได้ซึ่งการสักยันต์นี้จะเป็นการสักให้กับศิษย์ที่ใกล้ชิดเท่านั้น การประกอบพิธีกรรมจะมีการกำหนดวันเวลาที่เหมาะสมในการประกอบพิธีไว้เช่นวันอังคารและวันเสาร์เป็นวันที่เหมาะสมแก่การทำพิธี ผู้ที่จะเข้าพิธีจะต้องเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน ค่าครู เพื่อใช้ในการไหว้ครูก่อนกระทำพิธีสักเพื่อแสดงความเคารพก่อนการทำพิธีหรือที่เรียกว่าการยกครู ต่อจากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนของการลงลายสักเมื่อลงลายสักเสร็จแล้วก็จะทำพิธีการไหว้ครูซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของพิธีกรรม พิธีการไหว้ครูคือพิธีของการแสดงออกถึงการให้ความเคารพบูชาครูอาจารย์ที่ถ่ายทอดพลังอำนาจพิเศษและก่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์แก่ผู้ที่เข้าร่วมพิธีในการสัก จากการศึกษาในด้านความหมาย ความเชื่อและพิธีกรรมของการสักยันต์พบว่าความเชื่อของการสักร่างกายในด้านของการก่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์นั้นมีที่มาจากการประกอบพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนาในทุกขั้นตอนตั้งแต่ก่อนการประกอบพิธีกรรม ระหว่างการประกอบพิธีกรรม จนกระทั่งเสร็จสิ้นการประกอบพิธี สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ว่าการสักเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่าจะช่วยปกป้องและคุ้มครองอันตรายให้แก่ผู้มีรอยสักอยู่บนร่างกาย

Marlane Guelden (1995) ศึกษาเรื่อง *Thailand Into The Spirit World* จากการศึกษาพบว่าความเชื่อของการสักยันต์ในภาคกลางของประเทศไทยนั้นจะแฝงไว้ ซึ่งความเชื่อและหลักจิตวิทยาอันเนื่องมาจากลวดลายจะความหมายที่ปรากฏอยู่บนลวดลายสักบนผิวหนังมักจะเป็นสิ่งที่แฝงไว้ด้วยพลังอำนาจทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากมักจะเขียนด้วยอักขระภาษาขอมที่เปรียบได้กับว่าเป็นการบันทึกคำมंत्रีหรือคำสอนในทางพระพุทธศาสนาบนร่างกาย ก่อให้เกิดความคุ้มครองแก่ผู้ที่มีลวดลายดังกล่าวอยู่บนผิวหนัง ส่วนสัญลักษณ์อีกประเภทหนึ่งที่เป็นลวดลายของสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่ามีพลังพิเศษ เช่น เสือ นาค สิงห์ หนูมาน เป็นต้น นั้นเชื่อกันว่าจะทำให้ผู้สักยันต์ลายดังกล่าวมีพลังพิเศษเช่นเดียวกับสัตว์เหล่านั้น ตัวอย่างเช่นลายสิงห์แสดงถึงการมีศถาบรรดาศักดิ์ มังกรจะทำให้มีความแข็งแกร่งและมีสติปัญญา

John Hoskin (1996) ศึกษาเรื่อง The Supernatural In Thai Life จากการศึกษาพบว่า สิ่งที่อยู่รอบตัวอยู่บนร่างกายควรระวังหรือพึงปฏิบัติภายหลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรมการสัก เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านของพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่าการสักยันต์นั้น ต้องการกระทำคือการปฏิบัติหรือการเป็นผู้ตั้งหมั่นอยู่ในศีลธรรม เนื่องจากเชื่อกันว่าพิธีกรรมการสักยันต์นั้น เปรียบเสมือนการวางเงื่อนไขของอาจารย์ให้กับลูกศิษย์ผู้ที่เข้ามารับการสักยันต์นั้นเชื่อฟัง และวิธีการดังกล่าวคือการใช้ศาสนาและความเชื่อในพลังพิเศษของรอยสักเพื่อให้ผู้ที่สักยันต์นั้นต้องปฏิบัติตนอยู่หลักธรรมทางศาสนา โดยเชื่อว่าพลังอำนาจพิเศษจากการสักยันต์นั้นจะคุ้มครองผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดีเท่านั้น สิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์และคำสอนต่างๆที่ควบคู่กับความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมการสักยันต์ในประเทศไทย

Chris Wroblewski (2004) ศึกษาเรื่อง Skin Shows: The Tattoo Bible การสักร่างกาย เป็นเครื่องหมายของการแสดงออกซึ่งความแข็งแกร่งของร่างกายชายไทย ความสามารถที่ทนต่อความเจ็บปวดในการประกอบพิธีกรรมของการสักร่างกายนั้นจะเป็นการแสดงว่าบุคคลผู้นั้น เป็นผู้มีความจิตใจและร่างกายที่เข้มแข็งหากออกศึกสงครามก็จะทนต่ออาวุธต่างๆได้ ทั้งนี้จึงต้องอาศัยอำนาจความเชื่อในทางศาสนาในด้านของพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ว่าสามารถคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตท่ามกลางสภาวะสงคราม

Marlane Guelden (2007) ศึกษาเรื่อง Thailand Spirits Among Us จากการศึกษาความเชื่อเรื่องการสักร่างกายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความแตกต่างจากชาวตะวันตก เนื่องจากเป็นการสักร่างกาย เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดศักดิ์สิทธิ์และเน้นพลังอำนาจพิเศษของรอยสัก ประเภทของรอยสักที่พบนั้นมีสองประเภทคือเพื่อก่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือใช้เพื่อป้องกันอันตรายโดยเฉพาะในกลุ่มทหารในการออกศึกสงคราม เป็นผลพลอยของการเขียนอักขระลงบนร่างกาย และอีกประเภทหนึ่งจะเป็นรอยสักเพื่อก่อให้เกิดความนิยมชมชอบหรือความรักใคร่แก่ผู้ที่พบเห็น เรียกว่าเมตตามหานิยมซึ่งเป็นผลพลอยของจิ้งจกและลายที่เรียกว่านกสาลิกา

ทั้งนี้จากประเด็นของการศึกษาข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสักร่างกายตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันจะเป็นประโยชน์ต่อประเด็นการศึกษาของผู้วิจัยในอีกทางหนึ่งในฐานะของข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จะนำมาเชื่อมโยงสู่ประเด็นการศึกษาในด้านความเชื่อและพิธีกรรมการสักยันต์ห้าแถวหนุมดวง ซึ่งจากงานวิจัยที่ได้ศึกษาในด้านความหมาย ความเชื่อและพิธีกรรมของการสักยันต์ที่ได้ศึกษามาก่อนหน้านี้ทำให้เห็นถึงว่าความเชื่อและพิธีกรรมของการสักยันต์เป็นเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์แฝงไว้ซึ่งความเชื่อในด้านของพลังอำนาจของการสักที่ต้องกระทำขึ้นด้วยผู้ที่มีวิชาความรู้ในศาสตร์ต่างๆ คือพระภิกษุ

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งนอกจากความเชื่อและพิธีกรรมแล้วนั้น การคงไว้ซึ่งพลังอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ของรอยสักนั้นต้องควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดภายหลังจากการสักยันต์